

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA W ŁODZI
90-006 Łódź, ul. Piotrkowska 120
tel. (42) 636 04 07, fax (42) 636 07 12
e-mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO 61-5/12/AK

Łódź, 29 marca 2012 r.

DECYZJA Nr RŁO Nr 2/2012

- I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego przeciwko **PGE Dystrybucja Spółka Akcyjna** z siedzibą w Lublinie;

- **działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,**

po uprawdopodobnieniu stosowania przez tego przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 cytowanej wyżej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na godzącym w nie, bezprawnym stosowaniu we wzorcu umowy o nazwie: „Umowa cywilno - prawna o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi”, postanowienia o treści: „*Strony postanowiły, że wszelkie spory, mogące wyniknąć na podstawie niniejszej umowy będą rozstrzygane polubownie, zaś w przypadku braku możliwości polubownego ich rozwiązania sprawa będzie rozstrzygana przez sąd właściwy dla siedziby Przedsiębiorstwa Energetycznego.*”, które jest postanowieniem umownym wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), **i przyjęciu zobowiązania** złożonego przez **PGE Dystrybucja Spółka Akcyjna**, z siedzibą w Lublinie, do zaniechania tych działań poprzez usunięcie kwestionowanego postanowienia z ww. wzorca umowy oraz wystąpienie do konsumentów – stron „Umów cywilno - prawnych o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi” z propozycją aneksowania w tym zakresie wszystkich umów obowiązujących w dniu uprawomocnienia się decyzji, **nakłada się obowiązek wykonania tego zobowiązania** w dniu następnym po dniu uprawomocnienia się niniejszej decyzji poprzez wprowadzenie zmian we wzorcu umowy „Umowa cywilno - prawna o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi” i zawieranie na jego podstawie nowych umów oraz w terminie **6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji** poprzez wystąpienie do konsumentów – stron „Umów cywilno - prawnych o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi” z propozycją aneksowania

w powyższym zakresie wszystkich umów obowiązujących w dniu uprawomocnienia się decyzji.

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 4 i 6 tej ustawy,

- **działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,**

nakłada się na PGE Dystrybucja Spółka Akcyjna z siedzibą w Lublinie, obowiązek złożenia sprawozdania o stopniu realizacji przyjętego zobowiązania nie później niż z upływem ostatniego dnia **6 miesięcznego** terminu wskazanego w pkt I sentencji niniejszej decyzji terminu, zawierającej dowody wysłania propozycji aneksów wskazanych w pkt I sentencji niniejszej decyzji i kopie trzech „Umów cywilno - prawnych o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi” podpisanych z konsumentami po dniu uprawomocnienia się niniejszej decyzji o ile takie umowy zostaną zawarte.

Uzasadnienie

W trzecim kwartale 2011 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – zwany dalej: „Prezesem Urzędu” – w ramach prowadzonego postępowania wyjaśniającego wszczętego, w celu wstępnego ustalenia, czy na regionalnym rynku świadczenia usług przyłączania do sieci energetycznej odbiorców i budowy sieci energetycznych w województwie łódzkim doszło do naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, które uzasadniałoby wszczęcie postępowania antymonopolowego, w tym, czy sprawa ma charakter antymonopolowy, przeprowadził również analizę wzorców umów stosowanych w obrocie konsumenckim przez PGE Dystrybucja S.A. z siedzibą w Lublinie zwaną dalej: „Spółką” – na terenie właściwości miejscowej Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi. W toku postępowania Prezes Urzędu stwierdził, że we wzorcu umowy o nazwie: „Umowa cywilno - prawna o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi” – stosowanym przez PGE Dystrybucja S.A. z siedzibą w Lublinie Oddział Łódź –Teren znajduje się postanowienie o treści: „*Strony postanowiły, że wszelkie spory, mogące wyniknąć na podstawie niniejszej umowy będą rozstrzygane polubownie, zaś w przypadku braku możliwości polubownego ich rozwiązania sprawa będzie rozstrzygana przez sąd właściwy dla siedziby Przedsiębiorstwa Energetycznego*”, które jest postanowieniem umownym wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone – zwanego dalej: „Rejestrem” – o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) – zwanej dalej: „k.p.c”. W związku z powyższym, Postanowieniem Nr 1/61-5/12 wydanym w dniu 1 lutego 2012 r. Prezes Urzędu wszczął postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na godzącym w nie, bezprawnym stosowaniu we wzorcu umowy „Umowa cywilno - prawna o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi” postanowienia o treści: „*Strony postanowiły, że wszelkie spory, mogące wyniknąć na podstawie niniejszej umowy będą rozstrzygane polubownie, zaś w przypadku braku możliwości polubownego ich rozwiązania sprawa będzie rozstrzygana przez sąd właściwy dla siedziby Przedsiębiorstwa Energetycznego.*”, które jest tożsame z postanowieniami wpisanymi do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie

konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) – zwanej dalej: „ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów” – (dowód: karty Nr 1-4).

W trakcie postępowania Spółka odniosła się w pismach z dnia 14 lutego 2012 r. i 7 marca 2012 r. do zarzutów, przedstawiając propozycje zmiany ww. wzorca umowy poprzez wykreślenie postanowienia zakwestionowanego przez Prezesa Urzędu i zobowiązując się do wprowadzenia tej zmiany w nowych wzorcach umów jak również do wystąpienia do dotychczasowych odbiorców z propozycją aneksowania obowiązujących umów w tym zakresie w maksymalnie 6-miesięcznym terminie. Na dowód podjętych działań Spółka przedstawiła projekt nowego wzorca umowy: „Umowa cywilno - prawna o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi”, który nie zawierał kwestionowanego przez Prezesa Urzędu postanowienia (dowód: karty Nr 19-22). Dodatkowo Spółka wyjaśniła, że w swoich działaniach kierowała się zasadą polubownego załatwiania sporów a do chwili obecnej nie zostało wszczęte ani jedno postępowanie sądowe z tytułu roszczenia opartego na przedmiotowej umowie. Podniosła również, że aneksowanie zawartych umów, z uwagi na ograniczenie kosztów prowadzonej działalności, przeprowadzi własnymi siłami.

Spółka została powiadomiona o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w przedmiotowej sprawie i skorzystała z prawa wglądu do akt sprawy (dowód: karta Nr 33)

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

Strona postępowania: PGE Dystrybucja S.A. z siedzibą w Lublinie jest przedsiębiorcą wpisanym do Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, VI Wydział Gospodarczy, pod nr KRS: 0000343124. Przedmiotem działalności Spółki jest m.in. dystrybucja energii elektrycznej, roboty związane z budową linii elektroenergetycznych oraz wykonywanie instalacji elektrycznych (dowód: karty Nr 25-28).

W związku z prowadzoną działalnością w wyżej wymienionym zakresie Spółka stosuje na terenie działania PGE Dystrybucja S.A. z siedzibą w Lublinie Oddział Łódź –Teren wzorzec umowy o nazwie: „Umowa cywilno - prawna o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi”, który zawiera następujące postanowienie: „*Strony postanowiły, że wszelkie spory, mogące wyniknąć na podstawie niniejszej umowy będą rozstrzygane polubownie, zaś w przypadku braku możliwości polubownego ich rozwiązania sprawa będzie rozstrzygana przez sąd właściwy dla siedziby Przedsiębiorstwa Energetycznego.*”.

W Rejestrze, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Prezes Urzędu zamieścił następujące postanowienia uznane przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – zwany dalej: „Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów” – za niedozwolone:

- pod numerem 1020 – na mocy w wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 listopada 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 162/05) – postanowienie o treści: „*Spory powinny być w miarę możliwości rozstrzygane polubownie. W przypadku rozstrzygnięć sądowych – w sądzie właściwym dla siedziby Zleceniobiorcy.*”,
- pod numerem 772 – na mocy w wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 marca 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 39/04) – postanowienie o treści: „*Do rozstrzygania sporów wynikających z tej umowy właściwe będą sądy powszechne w Łodzi.*”,
- pod numerem 922 – na mocy w wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 17 sierpnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 100/05) – postanowienie o treści: „*Sądem*

właściwym do rozpatrywania wszystkich sporów wynikłych z umowy jest sąd siedziby Frontonu.”.

W uzasadnieniach do powyższych wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podniósł, że wskazane postanowienia naruszają art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16 poz. 93, ze zm.) – zwanej dalej: „k.c.” – ponieważ wyłączają zasadę właściwości ogólnej i przemiennej sądu, a to może stanowić dodatkową dolegliwość dla konsumenta, jak również może ograniczać realizację przysługujących mu uprawnień. Postanowienia uznane przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone stanowią tzw. klauzulę prorogacyjną i ustalają wyłączną właściwość sądu do rozpoznania ewentualnych sporów z umowy na podstawie siedziby przedsiębiorcy. Stanowią one niedozwolone postanowienie umowne opisane w art. 385³ pkt 23 k.c. W myśl przytoczonego przepisu za niedozwolone postanowienie umowy należy uznać te, które wyłączają jurysdykcję sądów polskich lub poddają sprawę pod rozstrzygnięcie sądu polubownego polskiego lub zagranicznego albo innego organu, a także narzucają rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy.

Spółka postanowiła wykreślić postanowienie zakwestionowane przez Prezesa Urzędu, zobowiązując się jednocześnie do wprowadzenia tych zmian w nowym wzorcu umowy jak również do wystąpienia do dotychczasowych odbiorców z propozycją aneksowania obowiązujących umów w tym zakresie w maksymalnie 6-miesięcznym terminie.

Z przedłożonego projektu „Umowy cywilno - prawnej o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi”, wynika, iż postanowienie o treści: *„Strony postanowiły, że wszelkie spory, mogące wyniknąć na podstawie niniejszej umowy będą rozstrzygane polubownie, zaś w przypadku braku możliwości polubownego ich rozwiązania sprawa będzie rozstrzygana przez sąd właściwy dla siedziby Przedsiębiorstwa Energetycznego.”*, zostało zmienione w ten sposób, że ostatnia część zdania o treści *„(...) przez sąd właściwy dla siedziby Przedsiębiorstwa Energetycznego”* została wykreślona i otrzymała brzmienie: *„(...) przez sąd powszechny, zgodnie z właściwością wynikającą z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.”*

Na podstawie zebranego materiału dowodowego, Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Podstawą do rozstrzygania sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w jej art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami Spółki. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy, naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do art. 24 ust. 2 ww. ustawy, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności:

- 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.;
- 2) naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji;
- 3) nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

Wskazany przepis zawiera otwarty katalog działań stanowiących praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów.

Natomiast zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w toku postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione – na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1 tej ustawy lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania, że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 tej ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań. W decyzji tej, jak wynika z art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań. Ponadto, na podstawie art. 28 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w decyzji takiej Prezes Urzędu może określić termin wykonania zobowiązań.

Przytoczony powyżej przepis, jako przesłankę warunkującą możliwość wydania decyzji wskazuje: uprawdopodobnienie, że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz zobowiązanie się przedsiębiorcy, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, do podjęcia lub zaniechania działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom.

W niniejszym postępowaniu wymaga zatem rozważenia, czy wskazane warunki zaistniały w odniesieniu do działań i zobowiązań Spółki, a ponadto, czy w przypadku ich wystąpienia uzasadnione jest przyjęcie zobowiązania Spółki i wydanie przez Prezesa Urzędu decyzji w oparciu o art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, a stosownie do art. 24 ust. 2 ww. ustawy, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy.

Tym samym dla uprawdopodobnienia stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, poza ustaleniem już przed jego wszczęciem, iż w przedmiotowym postępowaniu mamy do czynienia z przedsiębiorcą, konieczne jest uprawdopodobnienie kumulatywnego spełnienia przesłanek wskazujących, iż oceniane zachowanie:

- 1) nosi znamiona bezprawności,
- 2) godzi w zbiorowy interes konsumentów.

Stosownie do art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy, rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (...). Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, ze zm.) – zwanej dalej: „ustawą o swobodzie działalności gospodarczej” – jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Ponadto, zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą w dniu złożenia wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej albo po uzyskaniu wpisu do

rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym. Przepis art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły. Strona postępowania – PGE Dystrybucja S.A. z siedzibą w Lublinie, jest spółką handlową, której art. 12 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2000 r. Nr 94 poz. 1037, ze zm.) przyznaje osobowość prawną. Spółka prowadzi działalność gospodarczą polegającą m.in. na dystrybucji energii elektrycznej, prowadzi roboty związane z budową linii elektroenergetycznych oraz wykonuje instalacje elektryczne - jest zatem przedsiębiorcą w rozumieniu wskazanych przepisów.

Wobec powyższego Prezes Urzędu stwierdził, że Spółka jest przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad 1)

Bezprawność tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Porządek prawny obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów (por. wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 13 listopada 2007 r. sygn. akt XVII AmA 45/07). Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga zatem kwestia, czy zachowanie przedsiębiorcy było zgodne, czy też niezgodne z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. Porządek prawny, którego naruszenie może skutkować naruszeniem art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów. Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Tym samym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw. Na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem (por. wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 23 czerwca 2006 r. sygn. akt XVIII AmA 32/05). W art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ustawodawca wskazał natomiast przykładowe rodzaje praktyk, które naruszają zbiorowe interesy konsumentów. Katalog ten nie jest wyczerpujący. Stosownie do art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

Na mocy art. 479⁴⁵ § 1 k.p.c. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest obowiązany przesyłać Prezesowi Urzędu odpis każdego prawomocnego wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Prezes Urzędu jest zobowiązany do prowadzenia Rejestru, stosownie do art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Przepis art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. ustanawia zasadę tzw. formalnej jawności Rejestru, stanowiąc, że Rejestr jest jawny. Jawność ta oznacza, że Rejestr jest dostępny dla każdego zainteresowanego, czyli wszyscy mają do niego prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności Rejestru jest niemożność zasłaniania się nieznaną dokonanych w nim wpisów. W Rejestrze Prezes Urzędu przytacza treść postanowień wzorców umowy uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone.

Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c. od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do Rejestru prawomocny wyrok ma skutek wobec osób trzecich. W ocenie Prezesa Urzędu, wpisanie postanowień do Rejestru, oznacza zatem, że od tej chwili są one zakazane we wszystkich wzorcach umów. Zakaz stosowania postanowień wpisanych do Rejestru dotyczy nie tylko tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu zapadł

wyrok w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, lecz również innych przedsiębiorców z danej branży. Za takim ujęciem przemawia podstawowy cel postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, jakim jest usunięcie z obrotu postanowień, które Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za sprzeczne z obowiązującym porządkiem prawnym, bądź dobrymi obyczajami. Chodzi bowiem o to, by prawa i obowiązki przyszłych potencjalnych konsumentów nie były kształtowane na podstawie postanowień umownych uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone. Ponadto, zdaniem Prezesa Urzędu, zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wpisanych do Rejestru dotyczy także postanowień podobnych. Może zdarzyć się bowiem taka sytuacja, w której przedsiębiorca stosować będzie umowę, w której zawarte będą postanowienia, których istota jest taka sama, lecz konstrukcja gramatyczna, szyk wyrazów w zdaniu są różne. W związku z tym, zakazane jest też stosowanie postanowienia, którego zakres jest tożsamy z zakresem postanowienia wpisanego do Rejestru. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność tychże postanowień.

Stanowisko Prezesa Urzędu znajduje uzasadnienie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. o sygnaturze akt III SZP 3/06 wskazał, iż stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do Rejestru, może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Sąd Najwyższy uznał również, iż jeżeli Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uzna określone postanowienie za niedozwolone w wyniku przeprowadzonej kontroli abstrakcyjnej i zostanie ono wpisane do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (obecnie art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów) dopuszcza się każdy z przedsiębiorców, który wprowadza do stosowanych postanowień zmiany o charakterze kosmetycznym, polegające na przykład na przestawieniu szyku wyrazów lub zmianie użytych wyrazów, jeżeli zmiany te nie prowadzą do zmiany istoty postanowień.

Jako zachowania przedsiębiorcy, które stanowią praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów ustawodawca wskazuje w szczególności stosowanie postanowień tożsamyh z wpisanymi do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. (art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).

Z ustaleń dokonanych przez Prezesa Urzędu wynika, że postanowienie wzorca umowy „Umowa cywilno - prawna o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi”, o treści: „*Strony postanowiły, że wszelkie spory, mogące wyniknąć na podstawie niniejszej umowy będą rozstrzygane polubownie, zaś w przypadku braku możliwości polubownego ich rozwiązania sprawa będzie rozstrzygana przez sąd właściwy dla siedziby Przedsiębiorstwa Energetycznego.*” jest tożsame z następującymi postanowieniami wpisanymi do Rejestru na mocy wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o treści:

- pod numerem 1020 – na mocy w wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 listopada 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 162/05) – „*Spory powinny być w miarę możliwości rozstrzygane polubownie. W przypadku rozstrzygnięć sądowych – w sądzie właściwym dla siedziby Zleceniobiorcy.*”
- pod numerem 772 – na mocy w wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 marca 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 39/04) – „*Do rozstrzygania sporów wynikających z tej umowy właściwe będą sądy powszechne w Łodzi.*”

- pod numerem 922 – na mocy w wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 17 sierpnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 100/05) – „*Sądem właściwym do rozpatrywania wszystkich sporów wynikłych z umowy jest sąd siedziby Frontonu.*”.

Powyższe postanowienia – zarówno postanowienie stosowane przez Spółkę, jak i postanowienia wpisane do Rejestru – dotyczą sytuacji, narzucania konsumentowi, iż sądem właściwym do rozpoznania sprawy będzie sąd właściwy dla siedziby Spółki (przedsiębiorcy), i tym samym wyłączają możliwość skorzystania przez konsumenta z uprawnienia do rozpatrzenia sporu wynikającego z umowy przez sąd właściwości ogólnej lub przemiennej, co przewidują wprost przepisy procedury cywilnej (art. 27 k.p.c. oraz 31 i nast. k.p.c.). Tym samym cel i skutek porównywanych postanowień jest taki sam.

Zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w Rejestrze jest to, że posłużenie się takim postanowieniem, albo postanowieniem o zbliżonej do niego treści wywołującym takie same skutki, powoduje wprowadzenie do wzorca umowy elementu bezwzględnie zakazanego przez prawo.

Wobec tego Prezes Urzędu stwierdził, że pierwsza przesłanka niezbędna do uprawdopodobnienia stosowania przez Spółkę praktyki wskazanej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **została spełniona.**

Ad 2)

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie podaje definicji „zbiorowego interesu konsumentów”, wskazując jednak w przepisie art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów oznacza zatem narażenie na uszczerbek interesów znacznej grupy lub wszystkich konsumentów, poprzez stosowaną przez przedsiębiorcę praktykę, obejmującą tak działania, jak i zaniechania. Ponadto, godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na zagrożeniu ich naruszenia. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy. W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy stwierdził, iż nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów można wszcząć tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczbie potencjalnych konsumentów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2003 r., sygn. akt I CKN 504/01).

Dla uprawdopodobnienia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów istotne jest ustalenie, że konkretne działanie przedsiębiorcy nie ma ściśle określonego adresata, lecz jest kierowane do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Oznacza to, że nie ilość faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość (choćby tylko potencjalna) wywołania negatywnych skutków wobec zbiorowości przesądza o naruszeniu zbiorowego interesu. W niniejszej sprawie bez wątpienia mamy do czynienia z naruszeniem praw potencjalnie znacznej liczby konsumentów, tj. tych, którzy zapoznali się, bądź mogli zapoznać się ze stosowanym przez Spółkę wzorcem umowy i zawarli, bądź mogli zawrzeć ze Spółką umowę pod nazwą: „Umowa cywilno - prawna o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi”.

W tej sytuacji bezprawne zachowanie Spółki nie dotyczy interesów poszczególnych konsumentów, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i niedający się porównać z innymi, lecz mamy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami nieokreślonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna, jako grupy kontrahentów Spółki.

Interes konsumentów należy przy tym rozumieć jako interes prawny (a nie faktyczny), a więc uznany przez ustawodawcę na zasługujący na ochronę i zabezpieczenie. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów powiązane jest z naruszaniem interesów gospodarczych konsumentów. Pod tym pojęciem należy rozumieć zarówno naruszenie interesów *stricto* ekonomicznych (o wymiarze majątkowym), jak również prawo konsumentów do uczestniczenia w przejrzystych i niezakłóconych przez przedsiębiorcę warunkach rynkowych.

Stosowanie opisanej wyżej praktyki może godzić zatem w zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec tego Prezes Urzędu stwierdził, że druga przesłanka niezbędna do uprawdopodobnienia stosowania przez Spółkę praktyki wskazanej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **została spełniona.**

Ad pkt I sentencji niniejszej decyzji.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione – na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania, że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24, a przedsiębiorca któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

W niniejszej decyzji zostało uprawdopodobnione, że Spółka stosuje praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, określone w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Jednocześnie Spółka zobowiązała się do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia wskazanym naruszeniom poprzez zaniechanie umieszczania w stosowanym wzorcu umowy „Umowa cywilno - prawna o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi”, kwestionowanego przez Prezesa Urzędu postanowienia i po wydaniu przez Prezesa Urzędu stosowanej decyzji w przedmiotowej sprawie do zawierania umów z konsumentami zgodnie z poprawionym wzorcem umowy niezawierającym kwestionowanego postanowienia oraz wystąpienia do konsumentów – dotychczasowych stron „Umów cywilno - prawnych o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi” z propozycją aneksowania wszystkich umów obowiązujących w dniu uprawomocnienia się decyzji.

Biorąc powyższe pod uwagę, oraz uwzględniając prawo Spółki do zaskarżenia wydanego orzeczenia Prezesa Urzędu w przedmiotowej sprawie, stosownie do przepisu art. 28 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu przyjął powyższe zobowiązanie Spółki i nałożył na Spółkę obowiązek wykonania tego zobowiązania w dniu następnym po dniu uprawomocnienia się niniejszej decyzji poprzez wprowadzenie zmian we wzorcu umowy „Umowa cywilno - prawna o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi” i zawieranie na jego podstawie nowych umów oraz w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji poprzez wystąpienie do konsumentów – stron „Umów cywilno - prawnych o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi” z propozycją

aneksowania w powyższym zakresie wszystkich umów obowiązujących w dniu uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

W związku z powyższym Prezes Urzędu orzekł jak w pkt I sentencji decyzji.

Ad pkt II sentencji niniejszej decyzji.

Zgodnie z art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w decyzji nakładającej na przedsiębiorcę obowiązek wykonania zobowiązania, Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań. Stosownie do ww. przepisu, Prezes Urzędu nałożył na Spółkę obowiązek złożenia sprawozdania o stopniu realizacji przyjętego zobowiązania nie później niż z upływem ostatniego dnia 6 miesięcznego terminu wskazanego w pkt II sentencji niniejszej decyzji terminu, zawierającego dowody wysłania propozycji aneksów wskazanych w pkt I sentencji niniejszej decyzji i kopie trzech „Umów cywilno-prawnych o udostępnienie nieruchomości pod projektowanymi urządzeniami elektroenergetycznymi” podpisanych z konsumentami po dniu uprawomocnienia się niniejszej decyzji, o ile takie umowy zastaną zawarte.

W związku z tym Prezes Urzędu orzekł jak w punkcie II sentencji niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 1 i 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

*Z upoważnienia
Prezesa
Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Łodzi*

Barbara Romańczak-Graca

Otrzymuje:

PGE Dystrybucja S.A.
ul. Grabarska 21A
20-340 Lublin

za pośrednictwem
Pełnomocnika Pana Witolda Filipińskiego
Dyrektora Generalnego PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź Teren
ul. Piotrkowska 58, 90-105 Łódź

